

La transformació missionera de l'Església segons la *Evangelii Gaudium* del Papa Francesc

Sebastià Taltavull Anglada

*Bisbe Auxiliar de Barcelona y
President de la Comissió Episcopal de Pastoral de la CEE*

Introducció: ¡Arribar a ser deixebles missioners!

El papa Francesc té un projecte missioner molt clarament elaborat, fonamentat i definit. La seva paradigmàtica expressió «*Una Església en sortida*» que defineix la seva vocació missionera, no es refereix a una Església en retirada, sinó que neix de l'Evangelí i concretament de la invitació de Jesús de «*anar a tots els pobles* » (cf. *Mt* 28,19), amb la intenció i la «*capacitat de transformar-ho tot, perquè els costums, els estils, els horaris, el llenguatge i tota estructura eclesial esdevinguin un camí adequat per a l'evangelització del món actual més que per a l'autopreservació*» (EG 27). Té els seus antecedents en les més notables vocacions bíbliques al servei del Poble de Déu. Diu el papa Francesc:

«En la Paraula de Déu apareix permanentment aquest dinamisme de «*sortida*» que Déu vol provocar en els creients. Abraham va acceptar la crida a sortir cap a una terra nova (cf. *Gn* 12,1-3). Moisès va escoltar la crida de Déu: «*Vés, jo t'envio*» (*Ex* 3,10), i va fer sortir el poble cap a la terra de la promesa (cf. *Ex* 3,17). A Jeremies li va dir: «*Arreu on jo t'envï, hi aniràs*» (*Jr* 1,7). Avui, en aquest «*aneu*» de Jesús, hi ha presents els escenaris i els desafiaments sempre nous de la missió evangelitzadora de l'Església, i tots som cridats a aquesta nova «*sortida*» missionera. Cada cristià i cada comunitat discernirà quin és el camí que el Senyor li demana, però tots som invitats a acceptar aquest crida: sortir de la pròpia comoditat i atrevir-se a arribar a totes les perifèries que necessiten la llum de l'Evangelí.» (EG 20).

Parlar de **transformació missionera** de l'Església és possible des de la contemplació de la vocació missionera de cada batejat i de la vocació missionera que tots compartim com a comunitat dels seguidors de Jesús. És la ***transformació personal*** i ***social*** que opera l'Evangelí quan un cristià, unit, identificat plenament amb Jesús, fa que l'entorn on es fa present estigui cada vegada més al servei de fer present el Regne de Déu. El **papa Francesc** ho diu així, referint-se a que tots som *deixebles missioners*:

«En virtut del Baptisme rebut, cada membre del Poble de Déu ha esdevingut *deixeble missioner* (cf. *Mt* 28,19). Cadascun dels batejats, sigui quina sigui la seva funció a l'Església i el grau d'il·lustració de la seva fe, és un agent evangelitzador [...] La **nova evangelització** ha d'implicar un nou protagonisme de cadascun dels batejats. Aquesta convicció es converteix en una crida dirigida a cada cristià, perquè ningú no postergui el seu compromís amb l'evangelització, perquè si un de debò ha fet una

experiència de l'amor de Déu que el salva, no necessita gaire temps de preparació per sortir a anunciar-lo, no pot esperar que li donin molts cursos o llargues instruccions». (EG 120)

1. El Papa Francesc i la novetat de la *Evangelii gaudium*

Tota la Exhortació Apostòlica *Evangelii gaudium* «**fa olor d'Evangelí**». Té un fonament i un referent clau en **Jesucrist** i un eix transversal que són els **pobres**. Una conversió personal i pastoral que capacita per a la missió, que es d'amor misericordiós. És el que molts esperes de l'Església en el seu conjunt y de cada cristià en particular quan des de tants angles i maners se'ns exigeix la coherència del nostre testimoni evangèlic. El papa Francesc no té por de dir el que pensa i és un goig escoltar-lo y veure'l. Cada pàgina de l'Exhortació Apostòlica respira un to que convergeix en un missatge central que és l'**anunci de l'Evangelí** exposat amb un llenguatge entenedor, senzill i col·loquial, molt propi d'algú que creu en el diàleg, que està disposat a fer-se proper i escoltar, a aprendre i, junts discernir. A tota l'Església ens ha ajudat a recuperar la confiança. I això, des del primer moment de la seva elecció.

1.1. Amb tot això, **ens està proposant un nou rostre de l'Església**, per tal de fer-lo realitat concreta en les nostres diòcesis, parròquies, famílies, comunitats religioses, institucions, grups eclesials i moviments educatius i, sobretot, en l'actuació de cada fidel. Per això, proposa la «*conversió pastoral y missionera*», la qual cosa vol dir no deixar les coses com estan. Així ho repeteix en diversos paràgrafs de l'Exhortació, fins i tot ho diu amb aquestes paraules: «*La pastoral en clau de missió pretén abandonar el còmode criteri pastoral del «sempre s'ha fet així». Invito tothom a ser audaços i creatius en aquesta tasca de repensar els objectius, les estructures, l'estil i els mètodes evangelitzadors de les pròpies comunitats*» (EG 33).

1.2. En aquest sentit, és **el primer que vol donar exemple** i diu: «*percebo la necessitat d'avançar en una saludable «descentralització»*» (EG 16), ja que «*una excessiva centralització, més que ajudar, complica la vida de l'Església i la seva dinàmica missionera*» (EG 32). Abans ha dit amb molta claredat aquesta confessió personal enormement sincera: «*Atès que sóc cridat a viure el que demano als altres, també he de pensar en una conversió del papat. Em correspon, com a Bisbe de Roma, estar obert als suggeriments que s'orientin a un exercici del meu ministeri que el torni més fidel al sentit que Jesucrist va voler donar-li i a les necessitats actuals de l'evangelització. El Papa Joan Pau II va demanar que se l'ajudés a trobar «una forma de l'exercici del primat que, sense renunciar de cap manera a allò essencial de la seva missió, s'obri a una situació nova». Hem avançat poc en aquest sentit. També el papat i les estructures centrals de l'Església universal necessiten escoltar la crida a una conversió pastoral.*» (íbid.). Com podem veure, el Papa Francesc, no sols demana que siguem agents de transformació missionera, sinó que ell és el primer que es compromet des d'ell a posar l'Església en aquesta dinàmica de conversió personal i pastoral.

1.3. Com a bisbe de Roma, el papa Francesc **compta amb el poble**, vol escoltar-lo i fer-li cas. A més, fem un poc de memòria i recordem el que va succeir en aquella nit del 13 de març de l'any passat. Recordem aquelles paraules entranyables en la seva primera aparició en públic després de convidar-nos a resar el Parenostre, l'Avemaria i el Gloria al Pare: «*Ara comencem aquest camí, Bisbe i poble [...] Un camí de fraternitat, d'amor, de confiança entre nosaltres [...] I ara voldria donar la benedicció, però abans us demano un favor: abans que el Bisbe beneeixi el poble, us demano que vosaltres resequ perquè el Senyor em beneeixi a mi: la pregària del poble demanant la benedicció per al seu Bisbe. Fem em silenci aquesta pregària de vosaltres per mi*» (13-III-2013). Quina alenada més fresca i més nova!

1.4. I la millor **definició del pastor**, la seva missió que marca ja una experiència viscuda i que ens demana a tots nosaltres, els pastors, que la visquem per tal de «*fomentar la comunió missionera en la seva Església diocesana seguint l'ideal de les primeres comunitats cristianes, on els creients tenien un sol cor i una sola ànima* (cf. Ac 4,32)».

És el començament necessari perquè sigui realitat la transformació missionera, és a dir, la missió que el pastor, el primer, ha de realitzar envers el seu ramat, el seu poble: «*per això, -el pastor, el bisbe- de vegades estarà al davant per indicar el camí i cuidar l'esperança del poble, altres vegades estarà simplement enmig de tots amb la seva proximitat senzilla i misericordiosa, i en ocasions haurà de caminar al darrere del poble per ajudar als ressagats i, sobretot, perquè el ramat mateix té el seu olfacte per trobar nous camins.*» (EG 31).

1.5. Queda clar que **el papa Francesc no vol anar sol** (ni vol viure sol: diu que es deprimiria). És molt realista i humil en els seus plantejaments i vol que el missatge evangèlic que hem de transmetre de paraula i amb signes sempre sigui fresc i despert i l'adhesió del cor a tothom a qui arribi.

Precisament, quan parla de l'**homilia**, ho compara a la *conversa de la mare* i, diu que «*aquest àmbit materno-eclesial en què es desenvolupa el diàleg del Senyor amb el seu poble ha d'afavorir-se i conrear-se mitjançant la proximitat cordial del predicador, la calidesa del seu to de veu, la mansuetud de l'estil de les seves frases, l'alegria dels seus gestos.*» (EG 140). Quin to de transformació missionera poden introduir les nostres homilies!

Una oportunitat d'or que tenim cada vegada que parlem explicant la paraula de Déu des del cor de la vida. Més encara, la transformació arriba quan es **parla de cor a cor** i es fa mitjançant un **llenguatge positiu**. Fixem-nos-hi: el predicador «*no diu tant el que no s'ha de fer sinó que proposa el que podem fer millor. En tot cas, si indica quelcom negatiu, sempre intenta mostrar també un valor positiu que atregui, per no quedar-se en la queixa, el lament, la crítica o el remordiment. A més, una predicació positiva sempre dóna esperança, orienta cap al futur, no ens deixa tancat en la negativitat. Que bo que sacerdots, diaques i laics es reunixin periòdicament per trobar plegats els recursos que fan més atractiva la predicació!*» (EG 159).

1.6. El papa Francesc –ho diu repetidament a la *Evangelii gaudium*– **vol i proposa una Església de portes obertes**, des d'on ens demana sortir cap a fora i fer-nos presents en totes les perifèries, fent-nos febles amb els febles, tot en tots.

Hi ha un vincle inseparable entre la nostra fe i els pobres, per això diu que «*no els deixem sols!*» (EG 48). Serà un dels lemes més repetits la crida a ser una «*Església en sortida*», que és tot un nou estil, un nou tarannà que ens identifica, ple d'aquell acolliment exquisit que ell sol ja fa entrar en relació cordial i guanyar la confiança.

«*Sortir cap als altres per arribar a les perifèries humanes* –diu el Papa Francesc– *no implica córrer cap al món sense rumb i sense sentit. Molts cops és més aviat aturar el pas, deixar de costat l'ansietat per mirar als ulls i escoltar, o renunciar a les urgències per acompanyar el qui s'ha quedat al costat del camí. De vegades és com el pare del fill pròdig, que es queda amb les portes obertes perquè, quan torni, pugui entrar sense dificultat.*» (EG 46).

Aquesta obertura ens mostra fins quin punt les portes obertes materials –tot i que són un signe evident d'aquesta actitud– han de portar a gestos nous molt significatius. Fixem-nos com ho diu i el terme on arriba: «*L'Església està cridada a ser sempre la casa oberta del Pare. Un dels signes concrets d'aquesta obertura és tenir temples amb les portes obertes a tot arreu. D'aquesta manera, si algú vol continuar una moció de l'Esperit i s'acosta buscant Déu, no es trobarà amb la fredor d'unes portes tancades. Però hi ha altres portes que tampoc no s'han de tancar. Tots poden participar d'alguna manera en la vida eclesial, tots poden integrar la comunitat, i tampoc les portes dels sacraments no haurien de tancar-se per una raó qualsevol. Això val sobretot quan es tracta d'aquest sacrament que és «la porta», el Baptisme. **L'Eucaristia**, si bé constitueix la plenitud de la vida sacramental, **no és un premi per als perfectes sinó un generós remei i un aliment per als febles** (sant Ambrós) Aquestes conviccions també tenen conseqüències pastorals que som cridats a considerar amb prudència i audàcia. Sovint ens comportem com a controladors de la gràcia i no com a facilitadors. Però l'Església no és una duana, és la casa paterna on hi ha lloc per a cadascú amb la seva vida al damunt.» (EG 47).*

1.7. En tot el document hi ha una referència constant als dos elements que assenyala al començament d'aquesta reflexió: el fonament i referent clau que és l'encontre amb **Jesucrist** i l'eix transversal que són els **pobres**. Però hi ha un rerefons important, una espècie de colorant que ho tenyeix tot. És l'**alegria**! Ja són més que conegudes les primeres paraules de la *Evangelii gaudium* que marquen el camí i el to de tota l'Exhortació Apostòlica: «**L'ALEGRIA DE L'EVANGELI omple el cor i la vida sencera dels qui es troben amb Jesús. Els qui es deixen salvar per Ell són alliberats del pecat, de la tristesa, del buit interior, de l'aïllament. Amb Jesucrist sempre neix i reneix l'alegria. En aquesta Exhortació vull dirigir-me als fidels cristians per invitar-los a una nova etapa evangelitzadora marcada per aquesta alegria, i indicar camins per a la marxa de l'Església en els pròxims anys.**» (EG 1).

De quina **alegria** es tracta? És l'alegria missionera. Primer, ho diré en negatiu, ja que el papa Francesc ens hi posa en guàrdia. L'advertència és sobre un risc que tenim avui: «una **tristesa individualista** que brolla del cor còmode i avar, de la recerca

malaltissa de plaers superficials, de la consciència aïllada. Quan la vida interior es tanca en els propis interessos, ja no hi ha espai per als altres, ja no hi entren els pobres, ja no s'hi escolta la veu de Déu, ja no s'hi gaudeix la dolça alegria del seu amor, ja no hi batega l'entusiasme per fer el bé. Els creients també corren aquest risc, cert i permanent. Molts hi cauen i es converteixen en éssers ressentits, queixosos, sense vida. Aquesta no és la opció d'una vida digna i plena, aquest no és el desig de Déu per a nosaltres, aquesta no és la vida en l'Esperit que brolla del cor de Crist ressuscitat.» (EG 2).

Superat aquest risc i per tal de fer possible la transformació missionera de l'Església, deixem clar el fonament de la **trobada personal amb Jesucrist**, a la qual ens hi convida el papa Francesc amb unes paraules realment colpidores: *«Invito cada cristià, en qualsevol lloc i situació en què es trobi, a renovar ara mateix el seu trobament personal amb Jesucrist o, almenys, a prendre la decisió de deixar-se trobar per Ell, d'intentar-ho cada dia sense parar. No hi ha raó perquè algú pensi que aquesta invitació no és per a ell, perquè «ningú no queda exclòs de l'alegria reportada pel Senyor.» (Pau VIè, GD 22) Al qui arrisca, el Senyor no el defrauda, i quan algú dona un petit pas cap a Jesús, descobreix que Ell ja esperava la seva arribada amb els braços oberts» (EG 3).* Es tracta de l'alegria que provoca la trobada personal amb Jesucrist.

El resultat és molt clar. Pel trobament personal amb Jesucrist **som alliberats de dues greus servituds**: *«Només gràcies a aquesta trobada —o retrobament— amb l'amor de Déu, que es converteix en feliç amicitat, som rescatats de la nostra consciència aïllada i de l'autorreferencialitat. Arribem a ser plenament humans quan som més que humans, quan li permetem a Déu que ens porti més enllà de nosaltres mateixos per a aconseguir el nostre ser més veritable. Allí hi ha la font de l'acció evangelitzadora. Perquè, si algú ha acollit aquest amor que li torna el sentit de la vida, com pot contenir el desig de comunicar-lo a d'altres?» (EG 8).*

De la mateixa manera, —referint-se a l'eix transversal de **l'atenció prioritària als pobres** que travessa tota l'Exhortació Apostòlica— diu que *«si l'Església sencera assumeix aquest dinamisme missioner, ha d'arribar a tots, sense excepcions. Però a qui hauria de privilegiar? Quan un llegeix l'Evangelí, es troba amb una orientació contundent: no tant els amics i veïns rics sinó sobretot els **pobres i malalts**, aquells que solen ser menyspreats i oblidats, aquells que **no tenen amb què recompensar-te**» (Lc 14,14). No han de quedar dubtes ni hi caben explicacions que afebleixin aquest missatge tan clar. Avui i sempre, «els pobres són els destinataris privilegiats de l'Evangelí» (Benet XVI) , i l'evangelització dirigida gratuïtament a ells és signe del Regne que Jesús va venir a portar. Cal dir sense embuts que hi ha un vincle inseparable entre la nostra fe i els pobres. Mai no els hem de deixar sols.» (EG 48)*

El papa Francesc, recollint l'impuls evangelitzador del **Sínodo sobre la Nova Evangelització** per a la transmissió de la fe cristiana, no fa noves teories sobre ella, sinó que des del primer moment de la seva elecció som a bisbe de Roma i successor de Pere, ja l'està realitzant i ensenyant a fer. Tota l'Exhortació Apostòlica *Evangelii gaudium* és un programa clar, detallat, realista, ple de la saviesa que ve de l'Esperit, d'un cor que estima i defensa la vida, i que ens anima a prendre-hi part activa amb goig i comunió, per damunt de qualsevol diferència. Ell dirà que hem de permetre que l'alegria comenci a despertar-se i, després de fer en aquest sentit un recorregut per diversos testimonis

bíblics i evangèlics, es fa aquesta pregunta «*I per què no entrar també nosaltres en aquesta riuada d'alegria*» (EG 5). No podem ser cristians l'opció dels quals sembla la d'una Quaresma sense Pasqua! (cf. EG 6). L'alegria ve de creure en Jesús Ressuscitat i es viu enmig de les petites coses de la vida quotidiana. «*Un evangelitzador –dirà– no hauria de tenir permanentment cara de funeral.*» (EG 10). Expressa així la importància que la gent «*pugui rebre la Bona Nova, no a través d'evangelitzadors tristos i descoratjats, impacients o ansiosos, sinó a través de ministres de l'Evangeli, la vida dels quals irradia el fervor dels qui han rebut, primerament en ells mateixos, la joia de Crist.*» (EG 10; cf. EN 80).

1.8. La transformació missionera de l'Església s'expressarà en una acció pastoral al servei de més autenticitat i coherència en la vida dels cristians. Per això, serà important i fonamental per un anunci renovat de la fe cristiana tornar al seu centre i essència, que és sempre el mateix: el Déu que ha manifestat el seu amor immens en Crist mort i ressuscitat (cf. EG 11). Aquesta és ***l'eterna novetat!*** Abans haurà dit que hem de distingir molt bé entre allò que és essencial i allò que és accidental o secundari. Això és clau per a no confondre'ns i per a no confondre als altres.

Diu el papa Francesc: «*Ell [Jesucrist] sempre pot, amb la seva novetat, renovar la nostra vida i la nostra comunitat i, encara que travessi èpoques fosques i febleses eclesials, la proposta cristiana mai no envelleix. Jesucrist també pot trencar els esquemes avorrits en els quals pretenem tancar-lo i ens sorprèn amb la seva constant creativitat divina. Cada cop que intentem tornar a la font i recuperar la frescor original de l'Evangeli, brollen nous camins, mètodes creatius, altres formes d'expressió, signes més eloqüents, paraules carregades de renovat significat per al món actual. En realitat, tota autèntica acció evangelitzadora és sempre «nova»* (EG 11). Aquest és el to que el papa Francesc dona a la novetat de l'evangelització.

2. Un legat profètic provinent de les perifèries

El document de *Aparecida* és imprescindible per entendre l'Exhortació Apostòlica *Evangelii gaudium* del Papa Francesc i el contingut que amaguen les seves paraules i gestos. Uns apunts escrits a mà pel mateix cardenal Bergoglio abans de la seva elecció són testimoni del seu pensament i tarannà personal, i fan veure quins són els aspectes que més li preocupen i sobre els quals incideix amb més freqüència. És la proposta pastoral que des de fa temps viu, comunica i contagia. A més, ell és un dels factors, si no el més important, del redactat del document de *Aparecida*. Hi ha quelcom que es repeteix constantment i està en el cor d'aquestes Esglésies que emergeixen precisament en unes coordenades que no són les nostres, les Esglésies d'Europa i països rics, envellides per una *forta secularització*, pel desgast de la *indiferència religiosa* i per un molt *mal digerit concepte de laïcitat*.

2.1. No puc deixar de referir-me al que el papa Francesc diu sobre **l'ideal cristià** que quedarà concretat en el que ell anomena *la revolució de la tendresa*. Mirem que i com diu: «*L'ideal cristià sempre invitarà a superar la sospita, la desconfiança permanent, el temor a ser envaïts, les actituds defensives que ens imposa el món actual. Molts intenten*

escapar dels altres cap a la privacitat còmoda o cap al reduït cercle dels més íntims, i renuncien al realisme de la dimensió social de l'Evangelí. Perquè, així com alguns voldrien un Crist purament espiritual, sense carn i sense creu, també es pretenen relacions interpersonals només per mitjà d'aparells sofisticats, per pantalles i sistemes que es puguin encendre i apagar a voluntat. Mentrestant, l'Evangelí ens invita sempre a córrer el risc del trobament amb el rostre de l'altre, amb la seva presència física que interpel·la, amb el seu dolor i els seus reclams, amb la seva alegria que contagia en un constant cos a cos. La veritable fe en el Fill de Déu fet carn és inseparable del do de si, de la pertinença a la comunitat, del servei, de la reconciliació amb la carn dels altres. El Fill de Déu, en la seva encarnació, ens va invitar a la revolució de la tendresa.» (EG 88).

2.2. Aparecida ens dóna la clau d'aquest ideal cristià que llavors, en la seva Exhortació Apostòlica *Evangelii gaudium*, el papa Francesc reprèn i la converteix en **proposta individual** i **base de programa pastoral**, propi del que ell anomenarà una «*Una Església en sortida*» (EG 20-24). Es tracta d'aprofundir en *l'alegria de ser deixebles i missioners de Jesucrist i de viure la missió de l'Església, que és evangelitzar*. Fixem-nos en dos fragments del capítol primer de Aparecida titulat *Els deixebles missioners*, expressió de la que el papa Francesc deixarà constància quan, entre altres paràgrafs, diu que «*L'Església que surt és la comunitat de **deixebles missioners** que "primeregen", que s'involucren, que acompanyen, que fructifiquen i festegen.*» (EG 24)

Diu el document de Aparecida: «*En aquesta trobada volem expressar l'alegria de ser **deixebles del Senyor** i d'haver estat enviats amb el tresor de l'Evangelí. Ser cristià no és una càrrega, sinó un do: Déu Pare ens ha beneït en Jesucrist el seu Fill, Salvador del món*» (Ap 23).

I, un poc més endavant afegeix: «*La història de la humanitat, que Déu mai no abandona, transcorre sota la seva mirada compassiva. Déu ha estimat tant el nostre món que ens ha donat el seu Fill. Ell anuncia la bona notícia del Regne als pobres i als pecadors. Per això nosaltres, com a **deixebles de Jesús i missioners**, volem i hem de proclamar l'Evangelí, que és Crist mateix. Anunciem als nostres pobles que Déu ens estima, que la seva existència no és una amenaça per a l'home, que està a prop amb el poder salvador i alliberador del seu Regne, que ens acompanya en la tribulació, que encoratja incessantment la nostra esperança enmig de totes les proves. Els cristians som portadors de bones notícies i no profetes de desventures.*» (Ap 29)

2.3. En aquests moments, hem d'admetre –amb tota humilitat i alegria– que **amb el papa Francesc ens arriba una veu i un legat profètic** provinent d'una realitat d'Església de l'hemisferi Sud i les seves innumbrables perifèries, que descol·loca molts dels nostres acostumats plantejaments massa enredats en discussions intraeclesials, contaminats pel virus de l'autoreferencialitat. Ja el Concili Vaticà II fa 50 anys ens va llençar a estar més presents en el món i en la seva realitat de cada dia i fer viu l'anunci de l'Evangelí des de la nostra adhesió com a deixebles de Crist i amb una vida cristiana coherent amb el que creiem i prediquem.

A partir de l'esperit de Aparecida i precisament per impulsar la transformació missionera, el papa Francesc *fusiona* aquests dos elements –**deixebles i missioners**– en

un de sol per a fer-nos veure la necessitat de coherència personal i eclesial, al mateix temps que vol presentar una Església que sigui digna de confiança a partir del seu testimoni enmig del món d'avui. I ho diu amb aquestes paraules: «*Tot cristià és missioner en la mesura en què s'ha trobat amb l'amor de Déu en Crist Jesús*; ja no diem que som «deixebles» i «missioners», sinó que som sempre «**deixebles missioners**». Si no ens en convencem, mirem els primers deixebles, els qui immediatament després de conèixer la mirada de Jesús, sortien a proclamar-lo joiosos: «***Hem trobat el Messies!***» (Jn 1,41). La samaritana, a penes va sortir del seu diàleg amb Jesús, va esdevenir missionera, i molts samaritans van creure en Jesús «***per la paraula de la dona***» (Jn 4,39). També sant Pau, a partir del seu trobament amb Jesucrist, «***de seguida es va posar a predicar que Jesús era el Fill de Déu***» (Ac 9,20). –El papa Francesc es demana– *Què esperem nosaltres?*

2.4. Estem a l'inici d'us curs de les nostres institucions formatives a tots els nivells. Ens pot anar bé escoltar la necessitat que tots tenim de formació al llarg de la vida i, molt més ara, quan tantes vegades hem de donar raó de la nostra esperança i de la fe que tenim també amb arguments col·loquials, i no sols amb el testimoni de la caritat. Tot això ens ajuda a créixer com a deixebles missioners, com evangelitzadors. En aquest sentit, ens anirà bé escoltar i retenir aquestes paraules del papa Francesc que incideixen directament en la pròpia transformació missionera i ens preparen per a ser-ne promotors en els nostres ambients on vivim o allà on som enviats. Fixem-nos-hi bé:

«Procurem al mateix temps **una millor formació, un aprofundiment del nostre amor** i un **testimoniatge més clar de l'Evangeli**. En aquest sentit, tots hem de deixar que els altres ens evangelitzin constantment; però això no significa que hàgim de postergar la missió evangelitzadora, sinó que descobrim la manera de comunicar Jesús que correspongui a la situació en què ens trobem. En qualsevol cas, tots **som cridats a oferir als altres el testimoni explícit de l'amor salvífic del Senyor**, que més enllà de les nostres imperfeccions ens ofereix la seva proximitat, la seva Paraula, la seva força, i li dona un sentit a la nostra vida. *El teu cor sap que no és el mateix la vida sense Ell; llavors això que has descobert, això que t'ajuda a viure i que et dona una esperança, això és el que necessites comunicar als altres. La nostra imperfecció no ha de ser una excusa; al contrari, **la missió és un estímul constant per no quedar-se en la mediocritat i per continuar creixent**. El testimoniatge de fe que tot cristià està cridat a oferir implica dir com a sant Pau: «***No és que ho tingui ja aconseguit o que ja sigui perfecte, sinó que continuo la meva carrera [...] i em llanço endavant***» (Fl 3,12-13). (EG 121).*

2.5. Aquest és l'ambient que respira el cardenal Bergoglio abans de la seva elecció com a bisbe de Roma i successor de Pere. I, així, s'explica la seva influència en la redacció del document de Aparecida, com també la influència decisiva de Aparecida en el papa Francesc i el plantejament que fa de la transformació missionera, és a dir, el plantejament d'una Església que no s'ha de mirar tant a ella mateixa, sinó que, prenent consciència de la seva missió, surt de les seves trinxeres i es llença enmig del món.

L'itinerari el trobem reflectit a cada pàgina de l'Exhortació apostòlica *Evangelii gaudium*.

Hi ha uns apunts del papa Francesc, escrits a mà per ell mateix, als quals hem tingut accés, en els quals podem descobrir què hi ha realment en la seva ment i en el seu cor abans de ser Papa. Hi veiem, sobretot, la seva **oposició frontal a la autoreferencialitat** i la **necessitat de sortir a anunciar l'Evangelí**.

Ell mateix escriu: «Evangelizar supone celo apostólico. Evangelizar supone en la Iglesia la parresia (audacia) de salir de sí misma. La Iglesia está llamada a salir de sí misma e ir hacia las periferias, no sólo geográficas, sino existenciales: las del misterio del pecado, las del dolor, las de la injusticia, las de la ignorancia y prescindencia religiosa, las del pensamiento, las de toda miseria.»

«Cuando la Iglesia no sale de sí misma para evangelizar deviene autorreferencial y entonces enferma (cfr. La mujer encorvada sobre sí misma del Evangelio). Los males que a lo largo del tiempo se dan en las instituciones eclesiales tienen raíz de autoreferencialidad, una suerte de narcisismo teológico. En el Apocalipsis Jesús dice que está a la puerta y llama. Evidentemente el texto se refiere al que golpea desde fuera la puerta para entrar... Pero pienso en las veces en que Jesús golpea desde dentro para que le dejemos salir... La Iglesia autorreferencial pretende a Jesucristo dentro de sí y no lo deja salir.»

«La Iglesia, cuando es autorreferencial, sin darse cuenta, cree que tiene luz propia; deja de ser el *mysterium lunae* y da lugar a ese mal tan grave que es la mundanidad espiritual (según De Lubac, el peor mal que puede sobrevenir a la Iglesia). Ese vivir para darse gloria los unos a los otros. Simplificando; hay dos imágenes de la Iglesia: la Iglesia evangelizadora que sale de sí, la *Dei Verbum religiose audiens et fidenter proclamans*, o la Iglesia mundana que vive en sí, de sí y para sí. Esto debe dar luz a los posibles cambios y reformas que haya que hacer para la salvación de las almas.»

Y, sorprendente, él mismo Bergoglio escribe aún: «Pensando en el próximo Papa: un hombre que, desde la contemplación de Jesucristo y desde la adoración a Jesucristo ayude a la Iglesia a salir de sí hacia las periferias existenciales, que la ayude a ser la madre fecunda que vive de “*la dulce y confortadora alegría de evangelizar*”».

3. El programa del papa Francesc

El programa del papa Francesc respon de manera gràfica i testimonial, per les seves paraules i els seus gestos de cada dia, a una inquietud general de tota l'Església des de l'inici del seu pontificat.

3.1. El papa Francesc, que no procedeix d'una teologia ni de una pastoral de laboratori, allunyades de la realitat, diu en la introducció a la EG: «*he optat per proposar algunes línies que puguin encoratjar i orientar en tota l'Església una nova etapa evangelitzadora, plena de fervor i dinamisme.*» (EG 17) Ho fa, –són les seves mateixes paraules– «*en base a la doctrina de la Constitució dogmàtica *Lumen gentium*, he decidit, entre altres temes, aturar-me llargament en les qüestions següents:*

a) La reforma de l'Església en sortida missionera.

- b) Les temptacions dels agents pastorals.
- c) L'Església entesa com la totalitat del Poble de Déu que evangelitza.
- d) L'homilia i la seva preparació.
- e) La inclusió social dels pobres.
- f) La pau i el diàleg social.
- g) Les motivacions espirituals per a la tasca missionera.»

Vull subratllar, per tant, la **fidelitat del papa Francesc a la lletra i a l'esperit del Concili Vaticà II i als Sínodes que l'han seguit**, especialment tot el que es refereix a l'evangelització i a la nova evangelització. Aquest llarg recorregut ha donat i està donant un *profund respir a tots els qui han apostat per una Església en diàleg amb el món i al servei de l'anunci de l'Evangelí*. A diferència d'altres que haurien preferit que l'Església caminés per una altra direcció, però amb l'antitestimoni de la seva persistent autoreferencialitat.

En diverses ocasions, el papa Francesc, hi fa referència denunciant aquest fenomen, com ja –amb visió profètica– ho va fer Joan XIII en el discurs d'obertura del Concili fa 50 anys, referint-se als profetes de calamitats. A l'*Evangelii gaudium* hi ha una referència directa que proclama un no rotund al que anomena “pessimisme estèril”, per tal d'afavorir tot el contrari: poder viure l'alegria de l'Evangelí. Aquest pessimisme és un fre per a la transformació missionera que avui l'Església necessita i tracta de promoure fins al màxim. És d'una gran lucidesa el seu pensament en aquesta qüestió:

«L'alegria de l'Evangelí és aquesta que res ni ningú ens podrà treure (cf. *Jn* 6,22). Els mals del nostre món —i els de l'Església— no haurien ser excuses per reduir la nostra donació i el nostre fervor. Mirem-los com uns desafiaments per a créixer. A més, la mirada creient és capaç de reconèixer la llum que sempre vessa l'Esperit Sant enmig de la foscor, sense oblidar que «on va abundar el pecat va sobreabundar la gràcia» (*Rm* 5,20). La nostra fe és desafiada a albirar el vi en què pot convertir-se l'aigua i a descobrir el blat que creix enmig del jull. A cinquanta anys del Concili Vaticà II, encara que ens facin mal les misèries de la nostra època i estiguem lluny d'optimismes ingenus, el major realisme no ha de significar menor confiança en l'Esperit ni menor generositat. En aquest sentit, podem tornar a escoltar les paraules del beat Joan XXIII en aquella admirable jornada de l'11 d'octubre de 1962: «Arriben, de vegades, a les nostres oïdes, ferint-les, certes insinuacions d'algunes persones que, fins i tot en el seu zel ardent, manquen del sentit de la discreció i de la mesura. No veuen en el temps moderns sinó prevaricació i ruïna [...] Ens sembla just dissentir d'aquests profetes de calamitats, avesats a anunciar sempre infaustos esdeveniments, com si la fi dels temps fos imminent. En el present moment històric, la Providència ens està portant a un nou ordre de relacions humanes que, per obra mateixa dels homes però més encara per sobre de les seves mateixes intencions, s'encaminen al compliment de plans superiors i inesperats; perquè tot, àdhuc les adversitats humanes, ella ho disposa per a major bé de l'Església.» (EG 84).

En aquests moments, la referència a Joan XXIII es molt significativa, precisament quan apareixen en determinats i localitzats cercles eclesiàstics –alguns fins i tot ni ho dissimulen– certs brots d'oposició i desafecció respecte del papa Francesc, de

les seves paraules i gestos, com l'orientació i obertura missionera que està donant a l'Església. El mateix Papa, ben coneixedor del que passa, parla de les **temptacions que assetgen concretament a aquesta mentalitat centrada en la queixa i en la lamentació**. En el fons, dirà que *«el triomf cristià és sempre una creu, però una creu que en aquest temps és bandera de victòria, que es porta amb una tendresa combativa davant els embats del mal. El mal esperit de la derrota és germà de la temptació de separar abans d'hora el blat del jull, producte d'una desconfiança ansiosa i egocèntrica.»* (EG 85)

3.2. Avui, estem constatant una **reacció positiva envers una Església que mira el món amb amor i es fa samaritana**. Una Església que gaudim de veure-la així els creients i ens alegra que també així la descobreixin molts no creients i allunyats. A vegades estem preocupats pels nostres programes pastorals i les nostres propostes, que han de ser ben pensades i suggerents, però hi ha una espècie de programa no programat que és el nostre testimoni. Em deia no fa molt un feligrès compromès referint-se al programa del papa Francesc: «quan el veig i l'escolto, tinc la impressió de que tot el que diu va per a mi, és com si em parlés a mi i em parlés del que realment visc i m'interessa. Em sento orgullós de pertànyer a aquesta Església i de poder treballar en ella»

És més que evident la reacció. Una Església que no és per al poble, no és del poble. Són els fets que la fan creïble, perquè és una comunitat creient, sensible als goigs i les esperances, les tristeses i les angoixes dels seus ciutadans. Els ha arribat el desig d'un Papa que és invitació i exigència per a tots, i ena ha dit: *«Ah!, com voldria una Església dels pobres i per als pobres!»*. Desig que és Evangeli pur, programa per a fer d'ell un exercici quotidià fet de gestos senzills que apropen les persones i fan que se solidaritzin en una causa comú en bé de la humanitat.

3.3. En el fons, el que molts manifesten en aquests moments és la **necessitat d'un lideratge espiritual digne de confiança**. I no sols els catòlics. El necessita el món sencer! El Papa Francesc ens està contagiant un amor evangèlic que es fa misericordiós perquè tot el món se senti acollit i incorporat a un programa a atreu. Entre molts altres testimonis que anem trobant entre comentaris i reaccions, m'ha arribat al cor aquest missatge rebut a través de la carta d'un jove enviada a uns familiars referint-se al Papa Francesc: *«tot el món està emocionat i esperançat, fins i tot els ateu d'arrel cristiana com jo»*. Qui sap si, amb un cor convertit i veient com Isaïes i l'autor de l'Apocalipsi que *“Déu ho fa tot nou”*, haurem de sortir de nosaltres mateixos i dels nostres habituals escenaris i dir als homes i dones d'avui aquelles paraules de Jesús tant plenes d'ànim i reconeixement: *«No ets lluny del Regne de Déu»*. Això demana de nosaltres hores i més hores, dies i nits, jornades complertes de dedicació. L'autèntica pastoral no coneix de cartells d'horaris i hores de despatx, ni limitacions en els temps de presència, acollida i anunci (i a vegades, de denúncia).

Donant-nos així, donem a Crist, el fem present, el transparentem transfigurats per ell. És el que se'ns demana amb urgència i és l'itinerari que el papa Francesc proposa en tot el seu programa a l'*Evangeli gaudium*. En podríem fer una llista exhaustiva. La missió espiritual de l'Església ens situa, com Jesús, enmig del poble,

entre la gent, fent olor d'ovella, per a compartir de paraula i amb el testimoni dels fets el missatge clau de l'Evangelí: la revelació de l'**amor misericordiós de Déu Pare**.

3.4. Es tracta d'un **programa** que el papa Francesc no el vol fer sol ni com a únic agent. Apel·la a la nostra responsabilitat que vol que sigui corresponsabilitat, per tant, més que col·laboració. Fins i tot parlarà de descentralització per a demanar més protagonisme a les Esglésies particulars, que són les qui coneixen realment la realitat humana on estan arrelades. Quasi bé, amb els indicadors que dóna, vol que siguem nosaltres els qui, Evangelí en mà, programem i actuem.

Amb l'Exhortació Apostòlica *Evangelii gaudium*, publicada a la clausura de l'Any de la fe (24 novembre 2013) –just d'aquí a un mes farà un any– tenim la resposta al programa que exposa: *d'una part*, es recullen, encara que amb certa austeritat, els treballs del Sínode sobre la Nova Evangelització (octubre 2012). De fet, només es fa referència a 28 proposicions de les 58 sinodals, i *de l'altra*, com diu el papa Francesc després de consultar diverses persones, *«procuro a més expressar les preocupacions que em mouen en aquest moment concret de l'obra evangelitzadora de l'Església»* (EG 16).

Afegeix, fins i tot, quelcom ben significatiu que expressa la seva voluntat de descentralització: *«tampoc no crec que hagi d'esperar-se del magisteri papal una paraula definitiva o completa sobre totes les qüestions que afecten l'Església i el món. No és convenient que el Papa reemplaci els episcopats locals en el discerniment de totes les problemàtiques que es plantegen als seus territoris. En aquest sentit, percebo la necessitat d'avançar en una saludable «descentralització.»* (EG 16, final paràgraf). Podriem dir amb encert que cada vegada que intervé presenta un programa positiu ben vertebrat, arrelat en l'Evangelí i encarnat en la vida.

4. Compteu amb l'Esperit!

4.1. Hi ha quelcom molt significatiu que explica **quina espiritualitat alimenta el seu ministeri pastoral**, i és la seva referència a **l'acció de l'Esperit Sant**. Té la convicció que sense Ell no hi ha evangelització possible i només des d'Ell podem parlar de l'Evangelí com a font d'alegria, de compromís en qualsevol àmbit de la vida, i comptar amb aquelles motivacions necessàries per a un renovat esperit missioner. Més encara, si parlem de transformació missionera, ja que mai serà obra nostra, sinó obra de l'Esperit en cadascú de nosaltres i en l'Església.

«Evangelitzadors amb Esperit vol dir evangelitzadors que preguen i treballen. Des del punt de vista de l'evangelització, no serveixen ni les propostes místiques sense un fort compromís social i missioner, ni els discursos i praxis socials o pastorals sense una espiritualitat que transformi el cor. Aquestes propostes parcials i desintegradores només arriben a grups reduïts i no tenen força d'àmplia penetració, perquè mutilen l'Evangelí. Sempre cal conrear un espai interior que atorgui sentit cristià al compromís i a l'activitat. Sense moments detinguts d'adoració, de trobament orant amb la Paraula, de diàleg sincer amb el Senyor, les tasques fàcilment es buiden de sentit, ens debilitem pel cansament i les dificultats, i el fervor s'apaga. **L'Església necessita imperiosament el pulmó de la pregària**, i m'alegra

enormement que es multipliquin en totes les institucions eclesials els grups d'oració, d'intercessió, de lectura orant de la Paraula, les adoracions perpètuas de l'Eucaristia. Al mateix temps, «s'ha de rebutjar la temptació d'una espiritualitat oculta i individualista, que té poca cosa a veure amb les exigències de la caritat i amb la lògica de l'Encarnació». Hi ha el risc que alguns moments d'oració es converteixin en excusa per no donar la vida en la missió, perquè la privatització de l'estil de vida pot portar els cristians a refugiar-se en alguna falsa espiritualitat.» (EG 262)

4.2. Si ens hi fixem bé –això serà fonamental per a la transformació missionera de l'Església– ha dit quelcom important que toca molt de prop les nostres activitats i mètodes pedagògics i pastorals: és la convicció que *«una evangelització amb esperit és una evangelització amb Esperit Sant, ja que Ell és l'ànima de l'Església evangelitzadora»*.

Ens ho vol deixar molt clar en el fet d'afirmar que *«quan es diu que quelcom té «esperit», això sol indicar uns mòbils interiors que impulsen, motiven, encoratgen i donen sentit a l'acció personal i comunitària. Una evangelització amb esperit és molt diferent d'un conjunt de tasques viscudes com una obligació pesada que simplement es tolera, o se suporta com quelcom que contradiu les pròpies inclinacions i desitjos. Com voldria trobar les paraules per encoratjar una etapa evangelitzadora més fervorosa, alegre, generosa, audaç, plena d'amor fins al fi i de vida contagiosa! Però sé que cap motivació no serà suficient si no crema en els cors el foc de l'Esperit. En definitiva, una evangelització amb esperit és una evangelització amb Esperit Sant, ja que Ell és l'ànima de l'Església evangelitzadora. Abans de proposar-vos algunes motivacions i suggeriments espirituals, invoco un cop més l'Esperit Sant; li prego que vingui a renovar, a espolsar, a impulsar a l'Església en una audaç sortida fora de si per evangelitzar a tots els pobles.»* (EG 261)

5. L'abast de la transformació missionera

Tot el primer capítol de l'Exhortació Apostòlica *Evangelii gaudium* ve encapçalat per la paraula «**transformació**», expressió que diu molt més que «**projecte**» o «**vocació**», fins i tot que «**identitat**». És la vocació, projecció i identitat, posats en acció, en la realitat existencial d'un profund canvi, d'un radical canvi segons l'Evangelí. D'aquí que afegir-li la paraula «missionera» és quan es percep la idea de fons que explica el sentit de la «transformació» que es proposa. Podem entendre encara més que la clau missionera de la *Evangelii gaudium* parteix del cor mateix de l'Evangelí, que és el seu nucli fonamental i que el papa Francesc formula sintèticament com *«la bellesa de l'amor salvífic de Déu manifestat en Jesucrist mort i ressuscitat»* (EG 36).

5.1. Anar al nucli de l'Evangelí, a l'essencial

Seguint el Decret *Unitatis redintegratio* sobre ecumenismo, el papa Francesc diu que *«el Concili Vaticà II va explicar que «hi ha un ordre o “jerarquia” en les veritats en la doctrina catòlica, per raó de llur diferent nexa amb el fonament de la fe cristiana». Això val tant per als dogmes de fe com per al conjunt dels ensenyaments de l'Església, i*

fins i tot per a l'ensenyament moral» (EG 36). Em sembla important que introdueixi aquesta apreciació quan tantes vegades en persones i institucions apareix tanta confusió entre el que és fonamental i el que és accidental, i amb les conseqüències que això ocasiona a moltes consciències. Com exemple de desequilibri, afirma que això esdevé «*quan es parla més de la llei que de la gràcia, més de l'Església que de Jesucrist, més del Papa que de la Paraula de Déu»* (EG 38).

Més encara, recorda que «en el seu constant discerniment, l'Església també pot arribar a reconèixer costums propis no directament lligats al nucli de l'Evangelí, alguns molt arrelats al llarg de la història, que avui ja no són interpretats de la mateixa manera i el missatge dels quals no sol ser percebut adequadament. Poden ser bells, però ara no presten el mateix servei amb vista a la transmissió de l'Evangelí. No tinguem por de revisar-los. De la mateixa manera, hi ha normes o preceptes eclesials que poden haver estat molt eficaços en altres èpoques però que ja no tenen la mateixa força educativa com a camins de vida. Sant Tomàs d'Aquino destacava que els preceptes donats per Crist i els Apòstols al Poble de Déu «són poquíssims». Citant sant Agustí, advertia que els preceptes afegits per l'Església posteriorment han d'exigir-se amb moderació «per no fer pesada la vida als fidels» i convertir la nostra religió en una esclavitud, quan «la misericòrdia de Déu va voler que fos lliure».48 Aquesta advertència, feta diversos segles enrere, té una tremenda actualitat. Hauria de ser un dels criteris a considerar a l'hora de pensar una reforma de l'Església i de la seva predicació que permeti realment arribar a tots» (EG 43).

O més endavant, –quan en el cap. III de la mateixa EG sobre l'anunci de l'Evangelí parla de *l'evangelització com aprofundiment en el kerigma*– i referint-se a la catequesi diu que « Hem redescobert que també en la catequesi té un rol fonamental el primer anunci o *«kerygma»*, que **ha d'ocupar el centre de l'activitat evangelitzadora i de tot intent de renovació eclesial**. El *kerygma* és trinitari. És el foc de l'Esperit que es dona en forma de llengües i ens fa creure en Jesucrist, que amb la seva mort i resurrecció ens revela i ens comunica la misericòrdia infinita del Pare. En la boca del catequista torna a ressonar sempre el primer anunci: «Jesucrist t'estima, va donar la seva vida per salvar-te, i ara viu al teu costat cada dia, per il·luminar-te, per enfortir-te, per alliberar-te» (EG 164).

5.2. La implicació personal en la transformació missionera

Ha de quedar clar que la transformació missionera que es proposa a l'*Evangelii gaudium* implica el mateix anunci i la persona que ho realitza, missatge i missatger.

Les **actituds** que enumera són el *primer signe d'aquesta transformació* que proposa per què ja les viu el qui les proposa. La raó és perquè es tracta de l'«*anunci que respon a l'anhel infinit que hi ha en tot cor humà*» i que fa veure que « La centralitat del *kerygma* demana certes característiques de l'anunci que avui són necessàries a tot arreu: que expressi l'amor salvífic de Déu previ a l'obligació moral i religiosa, que no imposi la veritat i que apel·li a la llibertat, que posseeixi unes notes d'alegria, estímul, vitalitat, i una integralitat harmoniosa que no redueixi la predicació a unes poques doctrines de vegades més filosòfiques que evangèliques. Això exigeix a l'evangelitzador certes

actituds que ajuden a acollir millor l'anunci: proximitat, obertura al diàleg, paciència, acollida cordial que no condemna» (EG 165).

La força de transformació missionera segurament posa en entredit moltes formes de ser i d'evangelitzar: molta revisió a les nostres catequesis, en la nostra manera de predicar, en les nostres formes de diàleg teològic, en la mateixa concepció de l'espiritualitat tal com l'entendem i vivim, en l'acollida pastoral a les nostres parròquies i centres d'espiritualitat, fins i tot en la nostra forma de pregar i en els continguts de la pregària que proposem en les nostres direccions espirituals.

És per això que donem tota la importància al **sabor evangèlic** de totes les nostres intervencions des de la *proximitat*, el *diàleg*, la *paciència*, l'*acollida cordial que no condemna* y, tot això, perquè l'anunci de l'amor salvífic compti –como diu el papa Francesc- amb les notes de l'*alegria*, l'*estímul*, la *vitalitat* i una *integralitat harmoniosa*. Més evangeli que filosofia, més llibertat que obligació moral i religiosa. Amb tot això, no hi ha dubte que se'ns demana la voluntat per a una transformació missionera des d'un canvi personal, una veritable conversió a l'Evangeli. Conversió personal perquè sigui possible la conversió pastoral.

5.3. Noves actituds per a la missió i oposició frontal a l'autoreferencialitat

A Aparecida 362 apareixen les **actituds per a la missió**. Ho transcriu directament del document original: «Asumimos el compromiso de una gran misión en todo el Continente, que nos exigirá profundizar y enriquecer todas las razones y motivaciones que permitan convertir a cada creyente en un discípulo misionero. Necesitamos desarrollar la dimensión misionera de la vida en Cristo. La Iglesia necesita una fuerte conmoción que le impida instalarse en la comodidad, el estancamiento y en la tibieza, al margen del sufrimiento de los pobres del Continente. Necesitamos que cada comunidad cristiana se convierta en un poderoso centro de irradiación de la vida en Cristo. Esperamos un nuevo Pentecostés que nos libre de la fatiga, la desilusión, la acomodación al ambiente; una venida del Espíritu que renueve nuestra alegría y nuestra esperanza. Por eso, se volverá imperioso asegurar cálidos espacios de oración comunitaria que alimenten el fuego de un ardor incontenible y hagan posible un atractivo testimonio de unidad “*para que el mundo crea*” (Jn 17,21).»

6. De la conversió personal a una pastoral en conversió

Persona y estructuras. Conversió personal y conversió pastoral. No es tan fàcil com pensem per què hi ha contínues resistències que provenen de posicionaments personals degut a maneres de ser que obeeixen a la psicologia pròpia de cada persona o d'enquadraments imperats per sistemes ideològics que no admeten diàleg ni correcció en cap de les seves expressions.

6.1. De l'obsessió pels documents a la conversió del cor

El papa Francesc es conscient que –como ell mateix diu– «*avui els documents no desvetllen el mateix interès que en altres èpoques, i són ràpidament oblidats*» (EG 25). Amb això ja **ens convida a un canvi de perspectiva**. Significa que les coses no se solucionen pel sol fet que quedin escrites. En l'Església hi ha massa preocupació pels documents, perquè tot quedi per a la història, prou vegades no coincidint amb la realitat perquè apareix feta de bons propòsits o grans programes i plans pastorals que queden més en el paper que en la realitat viscuda, soferta i celebrada, normalment sense un mínim d'autocrítica o avaluació sincera. Pot ser per això no s'avança perquè estem més interessats en el reconeixement i l'aplaudiment pel que ens hem proposat i no tant pels fruits de la seva realització, encara que aquesta sigui molt humil. Aquí pot haver-hi un bon gest personal de conversió, ja que el que s'ha vist obeeix més al *culte del nostre jo personal* que no a la *necessària transformació missionera*.

En aquesta línia de conversió podria anar tot el que el papa Francesc desenvolupa en el segon capítol de l'*Evangelii gaudium* quan, referint-se a la crisi del compromís comunitari, parla de les *temptacions dels agents de pastoral*.

La **conversió**, tota conversió *personal* o *eclesial* (aquesta, molt més compromesa perquè ha de ser consensuada i compartida des de l'Evangelí) necessita d'aquella influència cultural y social (globalitzada) que «*sense deixar de mostrar-nos valors i noves possibilitats, també pot limitar-nos, condicionar-nos i fins i tot emmalaltir-nos*» (EG 77). Per a fer-hi front i superar els condicionaments que creen les temptacions que se'ns presenten, el papa Francesc reconeix que «*necessitem crear espais motivadors i guaridors per als agents pastorals, «llocs on regenerar la pròpia fe en Jesús crucificat i ressuscitat, on compartir les pròpies preguntes més profundes i les preocupacions quotidianes, on discernir en profunditat amb criteris evangèlics sobre la pròpia existència i experiència, amb la finalitat d'orientar al bé i a la bellesa les pròpies eleccions individuals i socials»*» (EG 77). Un camino, sin duda, de transformació misionera.

6.2. Les nostres habituals temptacions

Tanmateix i a pesar de tot, heus aquí les **temptacions**. És important que les coneguem i les reconeguem per la quotidianitat de la seva influència a nivell individual i no menys a nivell col·lectiu. ***Referint-se a nosaltres***, els agents de pastoral, «*des dels bisbes fins el més senzill i desconegut dels serveis eclesials*», el papa Francesc crida l'atenció sobre les següents temptacions i la seva descripció:

1. **Els agents de pastoral i les persones consagrades** podem caure fàcilment en una «una preocupació exacerbada pels espais personals d'autonomia i de distensió, que porta a viure les tasques com un mer apèndix de la vida, com si no fossin part de la pròpia identitat. Al mateix temps, la vida espiritual es confon amb alguns moments religiosos que brinden cert alleugeriment però que no alimenten el trobament amb els altres, el compromís en el món, la passió evangelitzadora. Així, poden advertir-se en molts agents evangelitzadors, encara

que preguin, una accentuació de *l'individualisme*, una *crisi d'identitat* i una *caiguda del fervor*. Són tres mals que s'alimenten entre ells.» (EG 78).

2. Molts **agents de pastoral** «desenvolupen una espècie de complex d'inferioritat que els porta a relativitzar o ocultar la seva identitat cristiana i les seves conviccions. Es produeix llavors un cercle viciós, perquè així no són feliços amb el que són i amb el que fan, no se senten identificats amb la seva missió evangelitzadora, i això debilita la donació. Acaben ofegant la seva alegria missionera en una mena d'obsessió per ser com tots i per tenir el que posseeixen els altres. Així, les tasques evangelitzadores es tornen forçades i es dediquen a elles pocs esforços i un temps molt limitat» (EG 79).
3. En els **agents de pastoral** s'hi pot desenvolupar un **relativisme pràctic més perillós que el doctrinal**. Diu el papa Francesc que «aquest relativisme pràctic és actuar com si Déu no existís, decidir com si els pobres no existissin, somiar com si els altres no existissin, treballar com si els qui no van rebre l'anunci no existissin. Crida l'atenció que fins i tot els qui aparentment posseeixen sòlides conviccions doctrinals i espirituals solen caure en un estil de vida que els porta a aferrar-se a seguretats econòmiques, o a espais de poder i de glòria humana que es procuren per qualsevol mitjà, en comptes de donar la vida pels altres en la missió. No ens deixem robar l'entusiasme missioner!» (EG 80).
4. Amb un gran realisme el papa Francesc diu, referint-se a la **temptació d'acídia egoista** que «avui s'ha tornat molt difícil, per exemple, aconseguir catequistes capacitats per a les parròquies i que perseverin en la tasca durant diversos anys». La **temptació** és «Quan més necessitem un dinamisme missioner que porti sal i llum al món, molts laics senten el temor que algú els inviti a realitzar alguna tasca apostòlica, i intenten escapar de qualsevol compromís que els pugui treure el seu temps lliure» (EG 81).
5. Aprofundint en els agents de pastoral i concretant-ho més, diu que quelcom semblant passa amb els **sacerdots** «que cuiden amb obsessió el seu temps personal. Això freqüentment és degut al fet que les persones necessiten imperiosament preservar els seus espais d'autonomia, com si una tasca evangelitzadora fos un verí perillós i no una alegre resposta a l'amor de Déu que ens convoca a la missió i ens torna plens i fecunds. Alguns es resisteixen a provar fins al fons el gust de la missió i queden sumits en una accídia paralitzant» (EG 81).
6. La **temptació de les activitats mal viscudes**. Quelcom molt freqüent i estès en els agents de pastoral. Així ho descriu el papa Francesc amb un gran coneixement de la realitat des de la seva experiència pastoral: «El problema no és sempre l'excés d'activitats, sinó sobretot les activitats mal viscudes, sense les motivacions adequades, sense una espiritualitat que impregni l'acció i la faci desitjable. D'aquí que les tasques cansin més del que és raonable, i de vegades emmalalteixin. No es tracta d'un cansament feliç, sinó tens, pesat, insatisfet i, en definitiva, no acceptat. Aquesta accídia pastoral pot tenir diversos orígens. Alguns hi cauen perquè sostenen projectes irrealitzables i no viuen amb ganes allò que bonament podrien fer. Altres, per no acceptar la costosa evolució dels processos i voler que tot caigui del cel. Altres, per enganxar-se a alguns

projectes o a somnis d'èxits imaginats per la seva vanitat. Altres, per perdre el contacte real amb el poble, en una despersonalització de la pastoral que porta a prestar més atenció a l'organització que a les persones, i llavors els entusiasma més el «full de ruta» que la ruta mateixa. Altres cauen en l'accídia per no saber esperar i voler dominar el ritme de la vida. L'immediatisme ansiós d'aquests temps fa que els agents pastorals no tolerin fàcilment allò que signifiqui alguna contradicció, un aparent fracàs, una crítica, una creu» (EG 82).

7. Davant la consciència de derrota, en els agents de pastoral (i en tot cristià) apareix la **temptació del rebuig de la creu**. El papa Francisco diu que «Una de les temptacions més serioses que ofeguen el fervor i l'audàcia és la consciència de derrota que ens converteix en pessimistes queixosos i desencantats amb cara de vinagre. Ningú no pot emprendre una lluita si per endavant no confia plenament en el triomf. El qui comença sense confiar ha perdut per endavant la meitat de la batalla i enterra els seus talents. Fins i tot amb la dolorosa consciència de les pròpies fragilitats, cal continuar endavant sense declarar-se vençuts, i recordar el que el Senyor va dir a sant Pau: «*Et basta la meva gràcia, perquè la meva força es manifesta en la feblesa*» (2Co 12,9). El triomf cristià és sempre una creu, però una creu que en aquest temps és bandera de victòria, que es porta amb una tendresa combativa davant els embats del mal. El mal esperit de la derrota és germà de la temptació de separar abans d'hora el blat del jull, producte d'una desconfiança ansiosa i egocèntrica» (EG 85)
1. Y la subtil **tentación de la mundanitat espiritual**. *¿De què es tracta?* En paraules del papa Francesc «és buscar, en comptes de la glòria del Senyor, la glòria humana i el benestar personal. És el que el Senyor retreia als fariseus: «Com és possible que cregueu, vosaltres que us glorifiqueu els uns als altres i no us preocupeu per la glòria que només ve de Déu?» (Jn 5,44). És una manera subtil de buscar «els seus propis interessos i no els de Crist Jesús» (Fl 2,21)

Com es manifesta?

«Aquesta fosca mundanitat es manifesta en moltes actituds aparentment oposades però amb la mateixa pretensió de «dominar l'espai de l'Església». En altres, la mateixa mundanitat espiritual s'amaga al darrere d'una fascinació per mostrar conquestes socials i polítiques, o en una vanaglòria lligada a la gestió d'afers pràctics, o en un encís per les dinàmiques d'autoajuda i de realització autorreferencial».

En alguns «hi ha una atenció ostentosa de la litúrgia, de la doctrina i del prestigi de l'Església, però sense preocupar-los que l'Evangelí tingui una real inserció en el Poble fidel de Déu i en les necessitats concretes de la història. Així, la vida de l'Església es converteix en una peça de museu o en una possessió de pocs».

En altres, «la mateixa mundanitat espiritual s'amaga al darrere d'una fascinació per mostrar conquestes socials i polítiques, o en una vanaglòria lligada a la gestió d'afers pràctics, o en un encís per les dinàmiques d'autoajuda i de realització autorreferencial».

També «pot traduir-se en diverses formes de mostrar-se a si mateix en una densa vida social plena de sortides, reunions, sopars, recepcions».

O bé «es desplega en un funcionalisme empresarial, carregat d'estadístiques, planificacions i avaluacions, on el principal beneficiari no és el Poble de Déu sinó l'Església com a organització».

En tots los cassos, «no porta el segell de Crist encarnat, crucificat i ressuscitat, es tanca en grups elitistes, no surt realment a buscar els perduts ni les immenses multituds assedegades de Crist. Ja no hi ha fervor evangèlic, sinó el gaudi espuri d'una autocomplaença egocèntrica» (EG 95).

Conclusió

Una Església en sortida porta el qualificatiu de «**missionera**». És el seu sentit. Una Església en sortida no és una Església en retirada, una Església que s'ha rendit. Tampoc no és una Església que «manté una prudent distància de las llagues del Senyor» (EG 270) o refusa tocar la misèria humana, la carn sofrent dels altres. No és una Església que fuig de la seva missió ni posa en qüestió la seva identitat ni renuncia a la seva vocació, que és evangelitzar, ja que –como diu Pau VI en la *Evangelii nuntiandi*– precisament «per això existeix».

És una Església molt conscient de la seva missió, la missió que ha rebut de Jesús. Tal com el papa Francesc ho diu en la EG: una Església en la que «tots som invitats a acceptar aquesta crida: sortir de la pròpia comoditat i atrevir-se a arribar a totes les perifèries que necessiten la llum de l'Evangelí». Una Església en sortida és la que renuncia a la pròpia comoditat i s'atreveix a arribar a totes les perifèries humanes, geogràfiques i existencials, allà on Déu mateix crida i la realitat humana cada dia ho reclama.

Un moviment, per tant, de sortida i un moviment de d'arribada. Un inici i un destí, un terme. I, a l'entremig, un breu o llarg camí, ja que Jesús va dir «**Aneu!**». En el camí, ja ho sabem, poden succeir moltes coses: dificultats a superar, inclemències, rebuig, indiferència, hostilitat..., o també tot el contrari: acolliment, escolta, recerca, interès, disponibilitat, adhesió. És en aquesta realitat ampla i complexa on hi estem ficats de ple, amb el nostre compromís d'encarnació, com Jesús. Ell mai va rebutjar cap tipus de presència ni d'intervenció directa, encara que en tantes ocasions li vinguessin mal donades.

«Joan Pau II ens va invitar –diu el papa Francesc– « a reconèixer que «és necessari mantenir viva la sol·licitud per l'anunci» als qui estan allunyats de Crist, «perquè aquesta és la tasca primordial de l'Església».14 L'activitat missionera «representa encara avui dia el major desafiament per a l'Església»15 i «la causa missionera ha de ser la primera».16 Què passaria si ens prenguéssim realment seriosament aquestes paraules? Simplement reconeixeríem que la sortida missionera és el paradigma de tota obra de l'Església.» (EG 15). Y, citant el document d'Aparecida, afegim que «ja «no podem quedar-nos tranquils en espera passiva en els nostres temples» i que convé passar «d'una pastoral de mera conservació a una pastoral decididament missionera» (A 370).

Estem, doncs, davant d'una **proposta de preferència** que és tot el contrari d'una Església instal·lada i tancada en ella mateixa, blindada per a defensar-se i protegida per a no contaminar-se. Es tracta de preferir una Església encarnada, com Jesús, amb totes les seves implicacions i conseqüències.

El papa Francesc ho diu amb aquestes paraules que sorprenen per la seva contundència i claredat: *«prefereixo una Església accidentada, ferida i tacada perquè surt al carrer, abans que una Església malalta pel tancament i la comoditat d'aferrar-se a les pròpies seguretats. No vull una Església preocupada per ser el centre i que acabi clausurada en una embolic d'obsessions i procediments. Si quelcom ha d'inquietar-nos santament i preocupar la nostra consciència, és que tants germans nostres visquin sense la força, la llum i el consol de l'amistat amb Jesucrist, sense una comunitat de fe que els contingui, sense un horitzó de sentit i de vida. Més que el temor a equivocar-nos, espero que ens mogui el temor a tancar-nos en les estructures que ens donen una falsa contenció, en les normes que ens tornen jutges implacables, en els costums on ens sentim tranquils, mentre a fora hi ha una multitud famolenca i Jesús ens repeteix sense cansar-se: «Doneu-los vosaltres de menjar!» (Mc 6,37)».* (EG 49).

Abans i encapçalant aquest paràgraf paradigmàtic de l'*Evangelii gaudium* ha dit el que constitueix el nucli de la invitació a la transformació missionera de l'Església: **«Sortim, sortim a oferir a tots la vida de Jesucrist».**

Ciutadella de Menorca, 26 de novembre de 2014
